

Треба зазначити, що поки існує політична нестабільність, відсутність чітких орієнтирів для суспільства кожен з нас має брати обов'язкову активну участь в профілактиці злочинності. Це ніби від загального до конкретного, від конкретного до загального. Кожна людина є повноправним членом суспільства, а вклад кожного з нас може принести стільки користі, але наш менталітет здебільшого відповідає виразу «моя хата з краю, я нічого не знаю». Треба звернути увагу на віктимологічну профілактику злочинності, коли держава не може забезпечити нам безпеку від злочинних посягань ми в змозі зменшити ризик стати жертвою.

Отже, безпосередньою метою профілактики корисливих і корисливо-насильницьких злочинів є не тільки зменшення злочинності, а й зміцнення соціальної та політичної стабільності у державі, зростання довіри інститутів громадянського суспільства до органів державної влади, підвищення рівня захищеності громадян від злочинних посягань, розширення та поглиблення діалогу між суспільством і владою, зміцнення позитивного іміджу України у світі та її інвестиційної привабливості.

Список використаних джерел:

1. *Кримінологія: підручник для студентів вузів, які навчаються за спеціальністю 021100 «Ориєнтування»* / під пріт Д. Данешна. - 3-є изд. Неперіо і доп. - ЛНІ • ЛНІТІ - ІДНД 2005
2. *Юридична енциклопедія: В 6 т. /Редкол.: Ю70 Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К. • «Укр. енцикл.», 1998*

ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗАСТОСУВАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Семенов Віктор Васильович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Якщо виділити основні аспекти використання у кримінальному провадженні даних, одержаних у результаті застосування науково-технічних засобів, то до них можна віднести: криміналістичний (ідентифікація, діагностика, висунення і побудова версій, планування розслідування, моделювання); кримінально-процесуальний (доказування у конкретному кримінальному провадженні), оперативно-розшуковий; кримінологічний. Ці напрями є взаємопов'язаними один з другим, що пояснюється головною метою діяльності суб'єктів їх використання: швидким, повним, об'єктивним розслідуванням злочинів. Застосування таких даних з тактичною метою безпосередньо пов'язане з плануванням розслідування в цілому, плануванням окремих слідчих дій, з процесом висунення і побудови версій. Тобто йдеться про окремі аспекти використання таких даних, що об'єднують певні види напрямів у межах єдиної сфери їхнього застосування у процесі розслідування злочинів.

Вважаємо доцільним розглянути в першу чергу криміналістичний аспект.

Криміналістична ідентифікація полягає у встановленні тотожності шляхом взаємного зіставлення об'єкта та його відображення. Об'єкти, отримані в результаті застосування науково-технічних засобів, виступають як ідентифікуючі і можуть бути складовою того фактичного матеріалу, на підставі якого слідчий, експерт, суд або інші суб'єкти ідентифікації зможуть вирішити питання наявності або відсутності тотожності. Окремо зауважимо, що в цій діяльності можуть бути використані дані, отримані в результаті використання як науково-технічних засобів фіксації, так і засобів пошуку та експертного дослідження [1 с. 57].

Іншим напрямом, безпосередньо взаємопов'язаним з зазначеними криміналістичним і кримінально-процесуальним аспектами, є діагностика. Інтерес до цього напрямку викликаний досить суперечливим комплексом поглядів на можливість і місце в кримінально-процесуальній діяльності діагностики емоційної напруги особи за допомогою науково-технічного засобу, що дає змогу виявити і досліджувати її - поліграфа. Світова практика визначає що дані, отримані в результаті його застосування, можуть стати доказами у кримінальному провадженні, проте це питання досі залишається дискусійним, відкритим, хоча принципова можливість розглядати ці дані як докази не повинна відкидатися як абсолютно нереальна, ненаукова або абсурдна.

Одним із напрямів використання даних, отриманих у результаті застосування науково-технічних засобів у процесі розслідування злочинів, виступає застосування даних для моделювання та реконструкції з метою можливого відображення з їхньою допомогою окремих об'єктів, предметів, процесів. Використання даних з метою моделювання має на меті одержати в результаті вивчення моделі нову інформацію. Здобуту модель за певними умовами можна розглядати як джерело інформації і використовувати як доказ у кримінальному провадженні.

Результати застосування не всіх науково-технічних засобів можуть бути залучені у процес моделювання. Передусім це залежить від самого виду використовуваного науково-технічного засобу. Виходячи з природи моделювання, такими науково-технічними засобами є засоби фіксації, і серед них сучасні - стереофотографії, відеозапису, голографії, 3D-сканування, дають змогу створювати кольорові тривимірні «моделі» відображення певних явищ і предметів.

Моделювання характеризується: по-перше, об'єктивністю і науковістю (засноване на положеннях математики, логіки, теорії інформації, кібернетики та криміналістики); по-друге, простотою, надійністю та ефективністю; по-третє, безпечністю (у кримінальних провадженнях по вбивствах, пожежах, злочинних порушеннях на транспорті виникає потреба моделювання явищ, спричинених стріляниною, вибухами, горінням). Четвертою важливою рисою моделювання є його відповідність принципам етичності, п'ятою рисою - відповідність принципу законності.

У межах криміналістичного аспекту, використання даних, одержаних у результаті застосування науково-технічних засобів у кримінальному провадженні можливе і для висунення та побудови версій.

Як відомо, версія є різновидом особливого роду умовиводу - гіпотези. Слідча версія, тобто припущення слідчого стосовно ще не встановлених юридично значущих обставин досліджуваної події, являє собою максімально широке узагальнення наявних свідчень і фактів, яке пов'язує їх єдиним поясненням і спрямоване на повне розкриття злочину, викриття винних і реабілітацію невинних у його вчиненні [2, с. 5].

Виходячи з самого розуміння даних, отриманих у результаті застосування науково-технічних засобів у кримінальному провадженні, вони виступають як відомості про факти і можуть бути використані як відповідні джерела інформації. Зважаючи на технічну і правову природу цих даних, слушним буде твердження, що такі дані можуть бути покладені в основу процесу висунення версій у конкретному кримінальному провадженні шляхом залучення їх до формування фактичної бази окремої версії.

У межах криміналістичного аспекту використання таких даних слід виділити можливість використати їх для планування досудового слідства в цілому. В цьому випадку планування виступає як елемент слідчої тактики, як тактичний прийом, що відноситься до тактичних прийомів, заснованих на науковій організації праці [3, с. 341].

Аналіз значення даних, одержаних у процесі планування розслідування, підтверджує положення відповідно до якого, виступаючи у вигляді «вихідних» даних для планування, вони визначають як зміст планування досудового розслідування в цілому, так і планування окремих слідчих дій.

За допомогою цих даних можна визначити: мету розслідування і мету здійснення окремої слідчої дії; етапи розслідування і окремо визначені дії на кожному етапі; засоби і умови, необхідні для цих дій; місце і строки виконання запланованих дій; склад учасників і визначення їхньої ролі; порядок фіксації отриманих результатів; процесуальні рішення; тактичні прийоми, які будуть використані (під час планування слідчих дій).

Аналіз правових засад, науково-теоретичних положень та практика використання даних, отриманих у результаті застосування науково-технічних засобів у процесі розслідування злочинів, зокрема наведені характеристики таких напрямів, як використання для ідентифікації, з діагностичною метою, для моделювання, з метою побудови і висунення версій, для планування досудового розслідування свідчить про необхідність їх використання в доказуванні у кримінальному провадженні.

Список використаних джерел:

1. Криміналістика. Академічний курс: підручник / Т.В. Варфоломеєва, В.Г. Гончаренко, В.І. Бояров [та ін.]. - К.: Юрінком Інтер, 2011. - 504 с.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПОРУШЕННЯ .. ВСТАНОВЛЕНОГО ЗАКОНОМ ПОРЯДКУ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ОРГАНІВ АБО ТКАНИН ЛЮДИНИ, УЧИНЕНОГО У СПІВУЧАСТІ

Вознюк Андрій Андрійович, кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Національної академії внутрішніх справ

Протидія організованій злочинності залишається одним із пріоритетних напрямів правоохоронної діяльності. В сучасних умовах цей вид злочинності постійно видозмінюється, удосконалює свої форми та методи діяльності. Організовані злочинні об'єднання прагнуть контролювати найбільш прибуткові сфери законної та протиправної діяльності, які дозволяють отримати найбільші доходи. Серед них можна виокремити порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини (ст. 143 КК України). Особливо кваліфікуючими ознаками цього злочину є вчинення його за попередньою змовою групою осіб та участь у транснаціональних організаціях, які займаються такою діяльністю (ч. 5). Таким чином, законодавець, по суті, урівняв відповідальність за вчинення злочину в різних формах співучасті: за попередньою змовою групою осіб та

Зіанснаціональною злочинною організацією. Така конструкція згаданої статті Особливої частини КК України викликає певні критичні зауваження.

По-перше, виникають закономірні питання: яким чином кваліфікувати порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини організованою групою? чому серед особливо кваліфікуючих ознак такого діяння не згадується ця форма співучасті. Очевидно, що у цьому разі злочин, передбачений ст. 143 КК України, слід кваліфікувати як діяння вчинене групою осіб за попередньою змовою, оскільки серед його кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих ознак відсутнє «вчинення злочину організованою групою».

Водночас така позиція законодавця вважається не зовсім правильною, оскільки форми співучасті, закріплені у ст. 28 КК України, а також статтях Особливої частини КК України, розміщені за ступенем суспільної небезпеки: від найменш до найбільш небезпечних. Якщо кваліфікуюча ознака певного злочину передбачає одну форму співучасті (наприклад вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою), то наступна особливо кваліфікуюча ознака повинна передбачати вчинення його у більш небезпечній на один ступінь формі співучасті (тобто організованою групою).

Відтак, оскільки ст. 143 КК України передбачає вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою та злочинною організацією, то доцільно було б закріпити і вчинення його організованою групою.

По-друге, упущенням законодавця, на наш погляд, є розміщення в одній частині статті (ч. 5 ст. 143 КК України) різних за ступенем суспільної небезпеки форм співучасті (групи осіб за попередньою змовою та злочинної організації).

По-третє, незрозуміло, як кваліфікувати вчинення цього злочину злочинною організацією і чи доцільно виокремлювати цю форму співучасті серед особливо кваліфікуючих його ознак? Оскільки ч. 5 ст. 143 КК передбачає участь лише у транснаціональних організаціях, які займаються злочинною діяльністю, передбаченою ч. 1, 2, 3 чи 4 ст. 143 КК, то вчинення цього злочину злочинною організацією, що не є транснаціональною, не охоплюється цією кваліфікуючою ознакою. У такому разі можливі два варіанти кваліфікації злочину:

перший - лише за ч. 5 ст. 143 КК як вчинення його за попередньою змовою групою осіб, однак така позиція не в повній мірі відповідає ступеню суспільної небезпеки вчиненого злочину і нівелює різницю між вчиненням злочину, передбаченого ст. 143, групою осіб за попередньою змовою та злочинною організацією;

другий - за сукупністю злочинів, передбачених ч. 5 ст. 143 КК (як вчинення його за попередньою змовою групою осіб) та ст. 255 КК.